

ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ЗОРИЛГО

ТАНИЛЦУУЛГА

“Тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөр - 2030”

2016 он

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC
Швейцарийн хөгжлийн агентлаг

UPPSALA
UNIVERSITET

IZB

Institute for International
Cooperation in Education
University of Teacher
Education Zug

“Тогтвортой хөгжил – 2030” хөтөлбөрийн
зорилго, зорилтуудыг “Тогтвортой Хөгжлийн
Боловсрол” төслийн хүрээнд орчуулав.

Швейцарын Хөгжлийн Агентлагийн санхүүжилтээр хэвлэв.

Боловсрол

Тогтвортой хөгжлийн боловсролын хүрээнд “боловсрол” гэдэг ухагдахуунд дараах өргөн агуулгыг багтаан ойлгодог. Үүнд:

Сургалт, ур чадварыг сайжруулах

Олон нийтийн мэдлэг ойлголт

Үйл ажиллагаа, судалгаа

Газар дээр нь үзүүлэх

АЛБАН БОЛОВСРОЛ

Цэгцтэйгээр сэтгэх

Хийх явцадаа суралцахуй

Бусдын туршлагаас суралцах

Оролцоо

Албан бус боловсрол

Сурталчилгаа, харилцаа

Сэтгүүлчдийн чадваржуулах

Олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл ба Мэдээлэл
харилцааны технологи

Кампанит ажил

Насан туршийн боловсрол

Хувь хүний туршлага, чадамжийг дээшлүүлэх

Онлайн хэлэлцүүлгийн
талбар

Орон нутаг, бүлгүүдийг чадавхижуулах

Мэдлэгийн сүлжээ ба түншлэл

Уламжлалт мэдлэг

Солилцооны хөтөлбөр

Зөв амьдралын хэв маягт суралцахуй

Сайн туршлага

МЭРГЭЖЛИЙН БОЛОВСРОЛ,
СУРГАЛТ

Танилцуулга

2015 оны 9 дүгээр сарын 25-наас 27-нд Нью-Йорк-д хуралдсан НҮБ-ын Тогтвортой Хөгжлийн Дээд хэмжээний чуулга уулзалтаар “Эх дэлхийгээ шинэчлье: Тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөр - 2030” баримт бичгийг баталсан юм. Уг хөтөлбөрт тогтвортой хөгжлийн асуудлыг хамруулсан 17 зорилгын хүрээнд 169 зорилтыг хэрэгжүүлэхээр тусгасан.

Энэхүү хөтөлбөр нь НҮБ-ын 2000 онд баталсан Мянганы Хөгжлийн Зорилтуудыг (МХЗ) залгамжлах бөгөөд бүх улс орон, холбогдох талууд хамтран энэхүү хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Хөтөлбөрийг батлахдаа дэлхийн 8 сая иргэний, үүний дотор монголын 5000 иргэний санал хүсэлтэд тулгуурлан, оролцогч талууд ялангуяа нэн ядуу, хамгийн эмзэг бүлгүүдийн дуу хоолойг онцгой анхаарч 2 жилийн турш боловсруулсан юм.

“Тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөр – 2030” -ийн зорилго нь нэгдмэл, хуваагдашгүй бөгөөд тогтвортой хөгжлийн гурван тулгуур болох эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчныг тэнцвэртэйгээр хөгжүүлэхэд чиглэгдэнэ.

Энэхүү хөтөлбөр нь 21-р зууны хүмүүс, гараг ертөнцийн дүрэм бөгөөд энэ дүрмээр амьдарч тогтвортой хөгжлийн аянд амжилтанд хүрэх, ололт үр ашиг нь эргэж буцалтгүй байх явдлыг бид нийтээр хангах үүргийг хүлээсэн юм.

Иймд Швейцарийн Хөгжлийн Агентлагийн “Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төслөөс дэлхийн нийтийн хөгжлийн чигийг тодорхойлсон “Тогтвортой хөгжил – 2030” хөтөлбөрийн зорилго, зорилтуудыг сонирхсон хүн бүхэнд зориулан өврийн дэвтэр болгон хүргэж байна.

Дэлхий нийтээр боловсролыг өөрчлөлтийг хөдөлгөгч хүч, тогтвортой хөгжлийн боловсрол нь тогтвортой хөгжлийг хангах хамгийн чухал суурь нь гэж үзэж байгаа энэ цаг үед энэхүү дэвтэр нь Танд тус болно гэдэгт итгэж байна.

Тогтвортой хөгжлийн зорилгууд

Зорилго 1	Ядуурлын бүх хэлбэрийг бүрэн устгах
Зорилго 2	Өлсгөлөнг зогсоож, хүнсний аюулгүй байдлыг хангаж, тэжээллэг чанарыг нэмэгдүүлж, хөдөө аж ахуйн тогтвортой өсөлтийг хөхиүлэн дэмжих
Зорилго 3	Нийт хүн амыг эрүүл, сайн сайхан амьдрах нөхцөлөөр хангах
Зорилго 4	Хүн бүрт чанартай боловсролыг тэгш, оролцоотой хүргэх, насан турш сурч боловсрох боломжийг бүрдүүлэх
Зорилго 5	Жендэрийн тэгш байдлыг хангах, охид эмэгтэйчүүдийн эрх мэдлийг нэмэгдүүлэх.
Зорилго 6	Нийт хүн амыг усны нөөцийн тогтвортой менежмент, хүртээмж, ариун цэврийн байгууламжаар хангах
Зорилго 7	Нийт хүн амыг хямд, найдвартай, тогтвортой, орчин үеийн эрчим хүчээр хангах.
Зорилго 8	Хүртээмжтэй, тогтвортой эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, нийт хүн амыг бүрэн, үр бүтээмжтэй хөдөлмөр эрхлэлт, зохистой ажлын байраар хангах.

**Зорилго
9**

Найдвартай дэд бүтэц, хүртээмжтэй, тогтвортой аж үйлдвэрийг хөгжүүлэх, инновацийг хөхиүлэн дэмжих

**Зорилго
10**

Улс орнуудын дотоод дахь болон улс хоорондын тэгш бус байдлыг багасгах

**Зорилго
11**

Хот, суурин газруудын тэгш, хүртээмжтэй, аюулгүй, тогтвортой хөгжлийг дэмжих

**Зорилго
12**

Хариуцлагатай, тогтвортой хэрэглээ болон үйлдвэрлэлийг дэмжих

**Зорилго
13**

Уур амьсгалын өөрчлөлт, түүний сөрөг нөлөөллийг багасгах арга хэмжээг яаралтай авах

**Зорилго
14**

Далай тэнгисийн нөөцийг хамгаалах, нөөцийг тогтвортой хөгжилд зүй зохистой ашиглах

**Зорилго
15**

Хуурай газрын экологийн системийг хамгаалах, нөхөн сэргээх, зүй зохистой ашиглах, ойн нөөцийн тогтвортой байдлыг хангах, цөлжилттэй тэмцэх, газрын доройтлыг бүүруулах, биологийн олон янз байдлыг мөхөж устахаас сэргийлэх

**Зорилго
16**

Амгалан тайван, бүх нийтийн оролцоог хангасан хууль ёст тогтвортой хөгжлийн нийгмийг бүрдүүлж, үр нөлөөтэй, хариуцлагатай, оролцоо бүхий чадварлаг институцийг бүх шатанд бий болгох

**Зорилго
17**

Тогтвортой хөгжлийн төлөөх дэлхий нийтийн түншлэлийг эрчимжүүлж, хэрэгжүүлэх арга механизмыг бүрдүүлэх

Агуулга

 ЭХ ДЭЛХИЙГЭЭ ШИНЭЧЛЭЭ: ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ХӨТӨЛБӨР - 2030	6 УНДНЫ УС, АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖ 	12 ХАРИУЦЛАГАТАЙ ХЭРЭГЛЭЭ БА ҮЙЛДВЭРЛЭЛ 	20	37	
1 ЯДУУРЛЫГ УСТГАХ 	7 СЭРГЭЭГДЭХ ЭРЧИМ ХҮЧ 	13 УУР АМЬСГАЛЫН ӨӨРЧЛӨЛТНИЙН ЭСРЭГ АРГА ХЭМЖЭЭ 	5	23	40
2 ӨЛСГӨЛӨНГ ЗОГСООХ 	8 ТОХИРСОН АЖИЛ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТ 	14 ДАЛАЙ ТЭНГИСИЙН НӨӨЦИЙГ ХАМГААЛАХ 	8	25	44
3 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙГ ДЭМЖИХ 	9 ИННОВАЦИ, ДЭД БҮТЭЦ 	15 ХУУРАЙ ГАЗРЫН ЭКОСИСТЕМИЙГ ХАМГААЛАХ 	11	28	47
4 БОЛОВСРОЛЫН ЧАНАР 	10 ТЭГШ БУС БАЙДЛЫГ БУУРУУЛАХ 	16 ЭНХ ТАЙВАН, ШУДАРГА ЁСЫГ ЦОГЦЛООХ 	14	31	50
5 ЖЕНДЕРИЙН ТЭГШ БАЙДАЛ 	11 ЭЭЛТЭЙ ХОТ, ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО 	17 ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨХ ТҮНШЛЭЛ 	17	34	53

Зорилго 1

Ядуурлын бүх хэлбэрийг бүрэн устгах

- 1.1. 2030 он гэхэд нэн ядуурлыг бүрэн устгах. Нэн ядууралд өдөрт 1.25 доллараар амьдарч байгаа хүмүүс хамрагдана.
- 1.2. Үндэсний үзүүлэлтээр ядуурлын түвшинд амьдарч байгаа бүх насны эрэгтэй, эмэгтэй хүн, хүүхдийн тоог тэн хагасаас доошгүй хувиар бууруулах.
- 1.3. Амьжиргааны доод хэмжээг тогтоох зэрэг бүх нийтийг хамарсан нийгмийн хамгааллын тогтолцоо болон арга хэмжээг үндэсний нөхцөл байдалд нийцүүлэн хэрэгжүүлэх, 2030 он гэхэд ядуу болон эмзэг бүлгийнхнийг хамруулахад дорвитой ахиц гаргах.
- 1.4. 2030 он гэхэд эрэгтэй, эмэгтэй бүх хүмүүс, ялангуяа ядуу болон эмзэг бүлгийнхэн эдийн засгийн нөөцийг ашиглах, үндсэн үйлчилгээнд хамрагдах, газар болон бусад өмчийн хэлбэрийг өмчлөх, түүнд хяналт тавих, залгамжлах, байгалийн нөөцийг ашиглах, холбогдох шинэ технологи болон санхүүгийн, бичил санхүүгийн үйлчилгээнд хамрагдах тэгш эрхийг хангана.
- 1.5. 2030 он гэхэд ядуу, эмзэг байдалд байгаа хүмүүсийн уян хатан байдлыг бэхжүүлэх, уур амьсгалын холбоотой

онцгой нөхцөл, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчны гамшиг, аюулд өртөх эмзэг байдлыг бууруулах.

1.а.Хөгжиж байгаа орнууд, ялангуяа хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад ядуурлын бүх хэлбэрийг устгах бодлого, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд хангалттай, найдвартай арга хэрэгслийг янз бүрийн эх сурвалжаас ихээхэн нөөцийг дайчлах, хөгжлийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх замаар хангах.

1.б.Ядуурлыг устгахад оруулах хөрөнгө оруулалтыг эрчимжүүлэхэд чиглэсэн, ядуус, жендэрийн эмзэг асуудлыг харгалзсан зохистой бодлогын тогтолцоог үндэсний, бүс нутгийн, олон улсын түвшинд бий болгох.

[illegible]

Эх сурвалж: www.ulaanbaatar.mn

Зорилго 2

Өлсгөлөнг зогсоож, хүнсний аюулгүй байдлыг хангаж, тэжээллэг чанарыг нэмэгдүүлж, хөдөө аж ахуйн тогтвортой өсөлтийг хөхиүлэн дэмжих.

- 2.1. 2030 он гэхэд өлсгөлөнг зогсоож, бүх хүмүүс, ялангуяа ядуу болон эмзэг байдалд байгаа хүмүүс, бага насны хүүхдүүд аюулгүй, тэжээллэг, хэрэгцээтэй хүнсээр жилийн турш хангах байдлыг баталгаажуулна.
- 2.2. 2030 он гэхэд хоол тэжээлийн дутмаг байдлын бүх хэлбэрийг зогсоох, 2025 он гэхэд 5-аас доош насны хүүхдийн тураал, өсөлт саарахтай холбоотой олон улсын хэмжээнд тохиролцсон үзүүлэлтийг баримтлах, өсвөр насны охид, жирэмсэн болон хөхүүл эхчүүд, өндөр настны хоол тэжээлийн асуудлыг шийдвэрлэх.
- 2.3. 2030 он гэхэд хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, хүнс үйлдвэрлэгч жижиг нэгжүүд, ялангуяа эмэгтэйчүүд, уугуул ард иргэд, өрхийн аж ахуй, бэлчээрийн болон загасны аж ахуйн орлогыг нэг дахин өсгөх, тэдэнд газар, үйлдвэрлэлийн бусад нөөц хөрөнгө, мэдлэг, санхүүгийн үйлчилгээ, зах зээл, нэмүү өртгийн боломжид тэгш, баталгаатай хамрагдах, хөдөө аж ахуйгаас бусад салбарт хөдөлмөр эрхлэх боломжоор хангах.

- 2.4. 2030 он гэхэд үйлдвэрлэл, үйлдвэрлэлийн бүтээмжийг дээшлүүлэх, уур амьсгалын өөрчлөлт, цаг агаарын онцгой нөхцөл, ган, үер, бусад гамшигт дасан зохицох чадварыг сайжруулах, газар, хөрсний чанарыг түлхүү дээшлүүлэхэд чиглэгдсэн хүнсний тогтвортой үйлдвэрлэлийн тогтолцоонууд болон хөдөө аж ахуйн салбарын уян хатан практик туршлагыг түгээх, хэрэгжүүлэх.
- 2.5. 2020 он гэхэд үр, таримал ургамал, мал болон тэжээмэл амьтан, тэдгээрийн зэрлэг зүйл төрлийн генетикийн олон янз байдлыг хадгалах, үндэсний, бүс нутгийн, олон улсын түвшинд олон янзын үр, ургамлын фондыг зохистой менежментээр хангах, генетикийн нөөц болон уламжлалт мэдлэгийг ашигласны үр ашгийг шудрага, тэгш байдлаар хүртэх асуудлыг олон улсын хэмжээнд тохиролцсон ёсоор шийдвэрлэх.
- 2.а.Хөгжиж байгаа орнууд, ялангуяа хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудын хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн чадавхийг нэмэгдүүлэх зорилгоор хөдөө орон нутгийн дэд бүтэц, хөдөө аж ахуйн эрдэм шинжилгээ болон үйлчилгээ, технологийн хөгжил, ургамал болон малын генийн фондыг сайжруулахад хөрөнгө оруулалтыг, тухайлбал олон улсын хамтын ажиллагааны шугамаар нэмэгдүүлэх.
- 2.б.Дохагийн Хөгжлийн хэлэлцээний мандатын дагуу хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний экспорт, түүнтэй адил үр дагавартай экспортын бүх арга хэмжээний бүх төрлийн тэтгэмжийг зэрэгцэн халах замаар дэлхийн хөдөө аж ахуйн зах зээлийн худалдааны хориг хязгаарлалт, гажуудлыг зогсоох, залруулах.
- 2.в.Хүнсний бүтээгдэхүүний үнийн хэт хэлбэлзлийг хязгаарлах зорилгоор хүнсний болон дагавар бүтээгдэхүүний зах зээлийн зохистой үйл ажиллагааг хангах, хүнсний нөөц болон зах зээлийн бусад мэдээллийг цаг тухайд нь авах боломжийг бүрдүүлэх.

[illegible]

www.un.org/en/zerohunger/challenge.shtml

Зорилго 3

Нийт хүн амыг насан турш эрүүл, сайн сайхан амьдрах нөхцөлөөр хангах.

- 3.1. 2030 он гэхэд дэлхийн хэмжээнд эхийн эндэгдлийн хувийг 100,000 амьд төрөлтөд 70-аас дээшгүй болгон бууруулах.
- 3.2. 2030 он гэхэд шинэ төрсөн болон 5-аас доош насны хүүхдийн сэргийлж болох эндэгдлийг зогсоох. Ингэхдээ улс орнууд 1000 амьд төрөлтөд шинэ төрсөн хүүхдийн эндэгдлийг 12-оос, 1000 амьд төрөлтөд 5-аас доош насны хүүхдийн эндэгдлийг 25-аас дээшгүй байлгах зорилт тавина.
- 3.3. 2030 он гэхэд ДОХ, сүрьеэ, хумхаа, урьд нь анхааралгүй орхисон халуун орны өвчнийг зогсоох, шар, усаар дамждаг болон халдварт бусад өвчинтэй тэмцэх.
- 3.4. 2030 он гэхэд урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ болон эмчилгээ, оюуны эрүүл мэнд болон амьжиргааг сайжруулах замаар халдварт бус өвчний нас баралтыг гуравны нэгээр бууруулах.
- 3.5. Сэтгэцэд нөлөөлдөг, тухайлбал мансууруулах бодис, архи зэрэг хорт зуршлаас сэргийлэх, эмчлэх үйлчилгээг сайжруулах.
- 3.6. 2020 гэхэд замын хөдөлгөөнөөс үүдэлтэй нас баралт, эндэгдэл, гэмтлийг дэлхийн хэмжээнд тэн хагасаар бууруулах.

- 3.7. 2030 он гэхэд бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, тухайлбал гэр бүлийн төлөвлөлт, мэдээлэл, боловсролд бүх нийтээр хамрагдах боломжийг хангах, үндэсний стратеги, хөтөлбөрт нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн асуудлыг тусгах.
- 3.8. Эрүүл мэндийн үйлчилгээ, санхүүгийн эрсдлийн хамгаалалтад бүх нийтээр хамрагдах, бүх хүмүүсийг чанартай эрүүл мэндийн үйлчилгээ болон аюулгүй, үр дүнтэй, чанартай, хямд эм болон вакцинаар хангах.
- 3.9. 2030 он гэхэд химийн хорт бодис, агаар, ус, хөрсний бохирдол, хордуулалтаас үүдэлтэй үхэл, өвчлөлийн тоог үлэмж бууруулах.
- 3.а.Дэлхийн Эрүүл Мэндийн Байгууллагын Тамхинд хяналт тогтоох суурь Конвенцийн хэрэгжилтийг бүх улс оронд зохих ёсоор эрчимжүүлэх.
- 3.б.Халдварт болон халдварт бус өвчний вакцин, эмийн эрдэм шинжилгээ, судалгаа болон боловсруулалтыг дэмжих, ялангуяа хөгжиж байгаа орнуудад анхаарах, Дохагийн Тунхаглалын ТРИПС-ийн гэрээний дагуу хөгжиж байгаа орнууд хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор Оюуны өмчийг худалдаалах Хэлэлцээрийн уян хатан байдлын заалтыг бүрэн ашиглах эрхийн хүрээнд бүх хүмүүсийг хямд, нэн хэрэгцээтэй эмийн хэрэгсэл, вакцинаар хангах.
- 3.в.Хөгжиж байгаа орнууд, ялангуяа хамгийн буурай хөгжилтэй болон арлын хөгжиж байгаа жижиг орнуудад эрүүл мэндийн санхүүжилтийг үлэмж нэмэгдүүлэх, эрүүл мэндийн салбарын ажиллах хүчнийг дайчлах, хөгжүүлэх, сургах, тогтвортой ажиллуулах байдлыг сайжруулах.
- 3.г. Үндэсний, дэлхий дахины эрүүл мэндийн эрсдлийн менежментийг сайжруулах, улс орнууд, ялангуяа хөгжиж байгаа орнуудын урьдчилан сэргийлэх, эрсдлийг бууруулах чадавхийг бэхжүүлэх.

Тэмдэглэл

Монгол улс 2015 онд хүрэхээр зорьж байсан эхийн эндэгдлийг бууруулах Мянганы хөгжлийн зорилт (МХЗ)-од хүрч, нялхсын болон тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийг бууруулах зорилтдоо хүрэхээр ажиллаж байна. Эдийн засгийн хурдацтай өсөлт, нэн ялангуяа Улаанбаатар хотод төвлөрөн эрчимжиж буй хотжилт, эрүүл мэндийн үйлчилгээний хэв маяг, арга хэлбэрт сөргөөр нөлөөлж байна.

Эх сурвалж: Монгол Улстай хамтран хэрэгжүүлэх
түншлэлийн стратеги 2012–2016, АХБ.

Зорилго 4

Хүн бүрт чанартай боловсролыг тэгш, оролцоотой хүргэх, насан турш сурч боловсрох боломжийг бүрдүүлэх.

- 4.1. 2030 он гэхэд бүх охид, хөвгүүд үнэ төлбөргүй, тэгш, чанартай бага олон дунд боловсрол эзэмших, сургалтын зохих үр дүнд хүрэх нөхцөлийг хангах.
- 4.2. 2030 он гэхэд бүх охид, хөвгүүд бага насны, сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдан бага сургуулийн боловсрол эзэмшихэд бэлтгэгдэх нөхцөлийг хангах.
- 4.3. 2030 он гэхэд бүх эрэгтэй, эмэгтэйчүүд хямд, чанартай техникийн, техник мэргэжлийн, гурван шатны, их сургуулийн боловсролд адил эрхтэй хамрагдах нөхцөлийг хангах.
- 4.4. 2030 он гэхэд зохистой ажил хөдөлмөр, бизнес эрхлэх чадвартай, техникийн болон техник мэргэжлийн боловсролтой залуучууд, насанд хүрсэн хүмүүсийн тоог үлэмж нэмэгдүүлэх.
- 4.5. 2030 он гэхэд боловсрол дахь жендэрийн тэгш бус байдлыг арилгах, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс, уугуул ард иргэд, эмзэг өртөмтгий байдалд байгаа хүүхдүүд зэрэг эмзэг бүлгийнхэн бүх шатны боловсрол болон техник мэргэжлийн сургалтад тэгш хамрагдах нөхцөлийг хангах.

- 4.6. 2030 он гэхэд бүх залуучууд, насанд хүрсэн эмэгтэй, эрэгтэйчүүдийн дийлэнх хэсэгт унших, бичих, тоолоох мэдлэг олгох.
- 4.7. 2030 он гэхэд бүх суралцагчид тогтвортой хөгжлийн болон тогтвортой амьдралын зан үйл, хэв маяг, хүний эрх, жендэрийн тэгш байдал, энх тайванч болон хүчирхийллийн бус соёл, дэлхийн иргэншил болон соёлын олон янз байдал, тогтвортой хөгжилд соёлын оруулах хувь нэмэр зэрэг тогтвортой хөгжлийг түргэсгэхэд шаардлагатай мэдлэг, үр чадварыг эзэмшсэн байх нөхцөлийг хангах.
- 4.а.Хүүхэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс, жендэрийг харгалзсан боловсролын байгууламжийг байгуулах, шинэчлэх, бүх хүмүүст аюулгүй, хүчирхийлэлгүй, хүртээмжтэй, үр дүнтэй суралцах нөхцөл орчинг хангах.
- 4.б.2020 он гэхэд хөгжиж байгаа орнууд, ялангуяа хамгийн буурай хөгжилтэй, арлын хөгжиж байгаа жижиг орнууд, Африкийн орнуудад дээд, техник мэргэжлийн, мэдээллийн болон холбооны технологийн боловсрол эзэмших, техникийн, инженерчлэлийн, шинжлэх ухааны хөтөлбөр сургалтад хамрагдах зорилгоор олгох сургалтын тэтгэмжийг дэлхий даяар үлэмжнэмэгдүүлэх, хөгжингүй болон бусад хөгжиж байгаа орнуудад суралцах боломжийг өргөжүүлэх.
- 4.в.2030 он гэхэд хөгжиж байгаа орнууд, ялангуяа хамгийн буурай хөгжилтэй, арлын хөгжиж байгаа жижиг орнуудад багш нарыг олон улсын хамтын ажиллагааны шугамаар бэлтгэх зэрэг замаар мэргэшилтэй багш нараар хангах явдлыг үлэмж нэмэгдүүлэх.

[illegible]

Тогтвортой хөгжлийн боловсролын суурь баримт бичиг болох “Ерөнхий боловсролын сургуулийн сургалт, үйл ажиллагаанд тогтвортой хөгжлийн боловсролын үзэл санааг тусган хэрэгжүүлэх үндсэн чиглэл, шаардлага”-ийг Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын тушаалаар 2015 оны 11-р сард баталжээ. Уг бодлогын баримт бичгийг боловсруулахад “Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төслөөс дэмжин ажиллав.

Зорилго 5

Жендэрийн тэгш байдлыг хангах, охид эмэгтэйчүүдийн эрх мэдлийг нэмэгдүүлэх.

- 5.1. Бүх эмэгтэйчүүд, охидын эсрэг ялгаварлан гадуурхах бүх хэлбэрийг зогсоох.
- 5.2. Олон нийт болон хувийн хэвшлийн салбарт бүх эмэгтэйчүүд, охидын эсрэг хүчирхийллийн бүх хэлбэр, тухайлбал хууль бус наймаа, бэлгийн болон бусад мөлжлөгийг устгах.
- 5.3. Бага насны хүүхдийг эрт болон албадан гэрлүүлэх, эмэгтэй хүний бэлэг эрхтнийг гэмтээх зэрэг хор хөнөөлтэй бүх үйлдлийг устгах.
- 5.4. Асран хүмүүжүүлэх болон гэрийн цалингүй ажил хөдөлмөрийг олон нийтийн үйлчилгээ, дэд бүтэц, нийгмийн хамгааллын бодлогоор хүлээн зөвшөөрч үнэлэх, айл өрх болон гэр бүлд хариуцлагыг тэнцвэржүүлэх нөхцөлийг үндэсний онцлогийг харгалзан сайжруулах.
- 5.5. Улс төр, эдийн засаг, олон нийтийн амьдралын шийдвэр гаргах бүх түвшинд эмэгтэйчүүдийн бүрэн болон үр бүтээмжтэй оролцоо, удирдах тэнцүү боломжоор хангах.

- 5.6. Хүн ам, Хөгжлийн олон улсын Бага хурлын үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөр, Бээжингийн Үйл ажиллагааны хөтөлбөр, тэдгээрийн үр дүнгийн бусад бага хурлаар хүрсэн тохиролцооны дагуу бүх нийтээр бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн үйлчилгээнд хамрагдах, нөхөн үржихүйн эрхийг эдлэх нөхцөлийг хангах.
- 5.а. Эмэгтэйчүүдэд эдийн засгийн нөөцийг ашиглах, газар болон хөрөнгийн бусад хэлбэрийг өмчлөх, хянах, залгамжлах, санхүүгийн үйлчилгээ, байгалийн нөөцийг эдлэхэд тэгш эрх олгоход чиглэгдсэн шинэчлэлийг үндэсний хуулийн хүрээнд хийх.
- 5.б. Эмэгтэйчүүдийн эрх мэдлийг нэмэгдүүлэхэд дэвшилтэт технологи, тухайлбал мэдээлэл холбооны технологийг түлхүү ашиглах.
- 5.в. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах, бүх эмэгтэйчүүд, охидын эрх мэдлийг бүх түвшинд нэмэгдүүлэх зохистой, мөрдөх боломжтой бодлогыг боловсруулан хүчжүүлэх.

This image shows a full page of primary-ruled paper. It consists of multiple horizontal rows of small dots, providing a guide for handwriting practice. The dots are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

“Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төслөөс бүрэн дунд боловсролын хүрээнд хийгдсэн жендерийн бүрэн хэмжээний судалгаагаар суралцах орчин, сургуулийн менежмент, багшийн ойлголт хандлага, хичээлийн танхим дахь үйл явц, сургалтын хэрэглэгдэхүүн, сурагчдын оролцоо зэрэгт ялгаварлал, жендэрийн хоцрогдмол хэв шинж бий болгох шалтгаан болон үр дагавар хэрхэн илэрч байгааг тогтоожээ.

Зорилго 6

Нийт хүн амыг усны нөөцийн тогтвортой менежмент, хүртээмж, ариун цэврийн байгууламжаар хангах.

- 6.1. 2030 он гэхэд нийт хүн амыг аюулгүй, хямд ундны усаар тэгш хангах.
- 6.2. 2030 он гэхэд бүх нийтээр ариун цэвэр, эрүүл ахуйн зохистой, тэгш үйлчилгээнд хамрагдах, ил бие засах явдлыг зогсоох, ингэхдээ эмэгтэйчүүд, охид, эмзэг байдалд байгаа хүмүүсийн шаардлага хэрэгцээнд онцгой анхаарал хандуулах.
- 6.3. 2030 он гэхэд дэлхий дахинд усны бохирдлыг багасгах, бохир хаягдал цутгахыг зогсоох, химийн хорт бодис болон материал цутгах явдлыг багасгах, цэвэрлээгүй бохир усны хувийг тэн хагасаар бууруулах, бохир усыг эргэлтэд оруулах, дахин аюулгүй ашиглах замаар усны чанарыг дээшлүүлэх.
- 6.4. 2030 он гэхэд ус ашиглалтын үр ашгийг бүх салбарт үлэмж дээшлүүлэх, усны хомсдлыг шийдвэрлэх зорилгоор цэнгэг усны хашилт, хангалтыг сайжруулах, усны хомсдлоос тарчилж байгаа хүмүүсийн тоог үлэмж бууруулах.
- 6.5. 2030 он гэхэд усны нөөцийн цогц менежментийг, шаардлагатай тохиолдолд хил дамнасан хамтын ажиллагаагаар бүх түвшинд хэрэгжүүлэх.

6.6. 2020 он гэхэд устай холбоотой экологийн тогтолцоо, тухайлбал уул, ой, намаг балчиг, гол мөрөн, усны судал, нууруудыг хамгаалах, сэргээх.

6.а.2030 он гэхэд хөгжиж буй орнуудад ус, ариун цэвэртэй холбоотой үйл ажиллагаа болон хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх, тухайлбал усыг хуримтлуулах, давсгүйжүүлэх, ус ашиглалтыг сайжруулах, бохир усыг цэвэршүүлэх, эргэлтэд оруулах, дахин ашиглах технологийг нэвтрүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, чадавхийг бэхжүүлэх олон улсын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх.

6.в.Ус, ариун цэврийн менежментийг сайжруулахад орон нутгийн ард иргэдийн дэмжлэг, оролцоог нэмэгдүүлэх.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, resembling notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

“Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төсөл, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгийн газартай хамтран “Усны засаглал” лекцийг 2015 оны 10-р сарын 13-ны өдөр зохион байгууллаа. Уг үйл ажиллагааг Монголын үндэсний олон нийтийн радио телевизээр шууд дамжуулан улам бүр хомсдон байгаа усны нөөц, үр ашиггүй хэрэглээ үнэ цэнийн талаар мэдээллийг орон даяар хүргэлээ.

Зорилго 7

Нийт хүн амыг хямд, найдвартай, тогтвортой, орчин үеийн эрчим хүчээр хангах.

- 7.1. 2030 он гэхэд нийт хүн амыг хямд, найдвартай, орчин үеийн эрчим хүчээр хангах.
- 7.2. 2030 он гэхэд дэлхийн эрчим хүчний тогтолцоонд сэргээгдэх эрчим хүчний эзлэх хувийг үлэмж нэмэгдүүлэх.
- 7.3. 2030 он гэхэд эрчим хүч ашиглалтын үр ашгийг дэлхийн хэмжээнд нэг дахин өсгөх.
- 7.а. 2030 он гэхэд экологийн цэвэр эрчим хүчний эрдэм шинжилгээ болон технологийг хангах явдлыг эрчимжүүлэх, олон улсын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, сэргээгдэх эрчим хүч, эрчим хүчний үр ашиг, дэвшилтэд, цэвэр ашигт малтмалын шатахууны технологийг нэвтрүүлэх, эрчим хүчний дэд бүтэц болон цэвэр эрчим хүчний технологид хөрөнгө оруулалтыг дэмжих.
- 7.б. 2030 он гэхэд, хөгжиж байгаа орнууд, ялангуяа хамгийн буурай хөгжилтэй орнууд, далайд гарцгүй хөгжиж байгаа орнууд, арлын хөгжиж байгаа жижиг орнуудын нийт хүн амыг орчин үеийн, тогтвортой эрчим хүчний үйлчилгээгээр хангах зорилгоор холбогдох дэмжлэгийн хүрээнд дэд бүтцийг өргөжүүлэх, технологийг шинэчлэх.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

“Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төслөөс тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг ирээдүйд хэрэгжүүлэгч нь болох дунд сургуулийн сурагчдад таниулах зорилготой зохион байгуулсан “Архангай-2030” зорилтот төслийн хүрээнд Эрдэнэбулган сумын 4-р сургуулийн сурагчид сургуулийхаа дээвэрт Mono crystalline түүхий эдээр хийгдсэн А ангилалд багтах нарны зайн панелийг суурилуулсанаар жилдээ сургуулийн төсвөөс 5,8 сая төгрөгийг хэмнэх тооцоо хийжээ.

Зорилго 8

Хүртээмжтэй, тогтвортой эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, нийт хүн амыг бүрэн, үр бүтээмжтэй хөдөлмөр эрхлэлт, зохистой ажлын байраар хангах.

- 8.1. Үндэсний нөхцөл байдалтай уялдуулан нэг хүнд ноогдох эдийн засгийн өсөлтийг үргэлжлүүлэх, тухайлбал хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад жил тутмын дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлтийг 7-гоос доошгүй хувьтай байлгах.
- 8.2. Төрөлжүүлэх, технологийг шинэчлэх, инновацийн замаар эдийн засгийн үр бүтээмжийг дээшлүүлэх, нэмүү өндөр өртгийн болон эрчимтэй хөдөлмөрийн салбаруудыг хөгжүүлэх.
- 8.3. Үйлдвэрлэл, бизнесийг хөгжүүлэх, зохистой ажлын байр бий болгох, бүтээлч сэтгэлгээ болон инновацийг дэмжихэд чиглэгдсэн хөгжлийн бодлого, санхүүгийн үйлчилгээнд хамрагдах замаар бичил, жижиг, дунд аж ахуйн байгууллагуудыг албажуулах, өсөлтийг хангах үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх.
- 8.4. 2030 он хүртэл дэлхийн нөөцийн хэрэглээ болон үйлдвэрлэлийн үр ашгийг давшингүй сайжруулах, Тогтвортой хэрэглээ, үйлдвэрлэлийн 10 жилийн суурь

- хөтөлбөрүүдийн хүрээнд байгаль орчноос эдийн засгийн өсөлтийн хамаарлыг бууруулах арга хэмжээ авах, үүнд хөгжингүй орнууд тэргүүлэх үүрэг гүйцэтгэх.
- 8.5. 2030 он гэхэд бүх эрэгтэй, эмэгтэйчүүд, залуу болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийг бүрэн, үр бүтээмжтэй хөдөлмөр эрхлэлтэд хамруулах, зохистой ажлын байраар хангах, адил үнэлэхүйтэй ажилд адил цалин хөлс олгох.
- 8.6. 2020 он гэхэд хөдөлмөр, боловсрол, сургалтаас гадуур байгаа залуучуудын хувийг үлэмж бууруулах.
- 8.7. Албадан хөдөлмөрийг устгах, орчин үеийн боолчлол болон хүний хууль бус наймааг зогсоох яаралтай, үр дүнтэй арга хэмжээ авах, цэрэгт хүүхдийг дайчлах, ашиглах зэрэг хүүхдийн хөдөлмөрийн хамгийн хэрцгий хэлбэрийг хориглох, устгах, 2025 он гэхэд хүүхдийн хөдөлмөрийн бүх хэлбэрийг зогсоох.
- 8.8. Хөдөлмөрийн эрхийг хамгаалах, бүх ажилчид, тухайлбал цагаач ажилчид, ялангуяа эмэгтэй цагаач ажилчид, түр ажил эрхлэлж байгаа хүмүүсийн ажлын байрны аюулгүй, баталгаатай орчинг хангах.
- 8.9. 2030 он гэхэд ажлын байр бий болгох, орон нутгийн соёл болон бараа бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих тогтвортой аялал жуулчлалын бодлогыг боловсруулж, хэрэгжүүлэх.
- 8.10. Бүх нийтээр банк, даатгал, санхүүгийн үйлчилгээнд хамрагдах нөхцөл бололцоог сайжруулах зорилгоор үндэсний санхүүгийн байгууллагуудын чадавхийг бэхжүүлэх.
- 8.a. Хөгжиж байгаа орнууд, ялангуяа хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад Худалдаатай холбоотой Техникийн тусламж үзүүлэх Өргөжүүлсэн Цогц Тогтолцооны хүрээнд тусламж, худалдааны дэмжлэг үзүүлэх.
- 8.b. 2020 гэхэд залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийн дэлхийн стратегийг боловсруулан мөрдөж эхлэх, Олон Улсын Хөдөлмөрийн Байгууллагын Дэлхий дахины ажлын Гэрээг хэрэгжүүлэх.

[illegible]

Насан туршийн боловсролын багш нар нь орон нутагтаа үйлдвэрлэл, бизнесийг хөгжүүлэх, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр зөвлөгөө өгч байна.

Зорилго 9

Найдвартай дэд бүтэц, хүртээмжтэй, тогтвортой аж үйлдвэрийг хөгжүүлэх, инновацийг хөхиүлэн дэмжих.

- 9.1. Эдийн засгийг хөгжүүлэх, хүний сайн сайхан амьдралд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор бүх нийтэд хүртээмжтэй, хямд, тэгш үйлчлэх, чанартай, найдвартай, тогтвортой болон уян хатан дэд бүтцийг хөгжүүлэх, үүнд бүс нутгийн болон хил дамнасан дэд бүтцийг хамруулах.
- 9.2. Хүртээмжтэй, тогтвортой аж үйлдвэрийг дэмжиж, 2030 он гэхэд үндэсний нөхцөл байдалд нийцүүлэн хөдөлмөр эрхлэлт болон дотоодын нийт бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд аж үйлдвэрийн эзлэх хувийг үлэмж нэмэгдүүлэх, хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад эзлэх хувийг нэг дахин өсгөх.
- 9.3. Хөгжиж байгаа орнуудын аж үйлдвэрийн жижиг болон бусад байгууллагууд санхүүгийн үйлчилгээ, хямд зээлд хамрагдах, зах зээл болон үнийн сүлжээний интеграцид нэгдэх боломжийг нэмэгдүүлэх.
- 9.4. 2030 он гэхэд дэд бүтцийг шинэчлэх, аж үйлдвэрийн салбаруудын тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор шинэчлэн тоноглох, нөөцийн ашиглалтын үр дүнг дээшлүүлэх, цэвэр, байгальд ээлтэй технологи ба үйлдвэрлэлийн процессийг түлхүү нэвтрүүлэх, ингэхдээ улс орнууд өөрсдийн чадавхийг харгалзан холбогдох арга хэмжээг авах.

9.5. Бүх улс орон, тухайлбал хөгжиж байгаа орнуудад шинжлэх ухааны судалгааг сайжруулах, аж үйлдвэрийн салбаруудын технологийн чадавхийг нэмэгдүүлэх, 2030 он гэхэд инновацийг дэмжих, нэг сая хүн ам тутамд эрдэм шинжилгээ болон хөгжлийн асуудал хариуцсан ажилтнуудын тоо, төрийн болон хувийн хэвшлийн эрдэм шинжилгээ, хөгжлийн зардлыг үлэмж нэмэгдүүлэх.

9.а.Африкийн орнууд, хамгийн буурай хөгжилтэй орнууд, далайд гарцгүй хөгжиж байгаа орнууд, арлын хөгжиж байгаа жижиг орнуудад үзүүлэх санхүүгийн, технологийн, техникийн тусламжийг өргөжүүлэх замаар хөгжиж байгаа орнуудын тогтвортой, баталгаатай дэд бүтцийн хөгжлийг хангах.

9.б. Бодлогын эерэг орчин бүрдүүлэх, аж үйлдвэрийг төрөлжүүлэх, бараа бүтээгдэхүүний нэмүү өртгийг нэмэгдүүлэх замаар хөгжиж байгаа орнуудад дотоодын технологи, эрдэм шинжилгээ болон инновацийг хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх.

9.в.Мэдээлэл, холбооны технологийн хүртээмжийг үлэмж нэмэгдүүлэх, 2020 он гэхэд хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад хямд Интернетийн хэрэглээг нийтийн хүртээл болгох.

[illegible]

“Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төсөл БОАЖЯ болон бусад байгууллагуудтай хамтран байгаль орчны менежментийн систем, ISO 14001 стандартыг нэвтрүүлэх, зах зээлийн хэрэгцээ, үүний үр дүнд бий болох бизнесийн үр өгөөжийн талаарх мэдээллийг бизнес эрхлэгчдэд түгээж байна.

Зорилго 10

Улс орнуудын дотоод дахь болон улс хоорондын тэгш бүс байдлыг багасгах.

- 10.1. 2030 он гэхэд хүн амын хамгийн бага орлоготой 40 хувийн орлогыг үндэсний дунджаас дээгүүр хэмжээгээр өсгөх ба тэр хэмжээнд барих.
- 10.2. 2030 он гэхэд бүх хүн амын нийгмийн, эдийн засгийн, улс төрийн эрх мэдэл, оролцоог нэмэгдүүлэх, ингэхдээ нас, хүйс, хөгжлийн бэрхшээл, арьс өнгө, үүсэл гарал, шашин, эдийн засаг болон бусад байдлыг үл харгалзах.
- 10.3. Ялгаварлан гадуурхах хууль, бодлого, практикийг устгах, холбогдох хууль эрх зүй, бодлого, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх замаар адил боломжийг хангах, үр дүнгийн тэгш бүс байдлыг бууруулах.
- 10.4. Санхүү, цалин хөлс, нийгмийн хамгааллын бодлогыг боловсруулж, илүү эрх тэгш байдлыг давшингүй хангах.
- 10.5. Дэлхийн санхүүгийн зах зээл болон байгууллагуудын зохицуулалт, хяналт шинжилгээг сайжруулах, хууль дүрмийн хэрэгжилтийг бэхжүүлэх.
- 10.6. Дэлхийн, олон улсын эдийн засаг, санхүүгийн байгууллагуудын шийдвэр гаргах явцад хөгжиж байгаа орнуудын төлөөлөл, нөлөөллийг нэмэгдүүлэх зорилгоор эдгээр байгууллагуудын илүү үр бүтээмж, нэр хүнд, тайлагнах чадвар, хууль ёсны статусыг хангах.
- 10.7. Сайтар төлөвлөсөн, менежментээр хангасан цагаачлалын бодлогын хүрээнд журамтай, аюулгүй, байнгын, хариуцлагатай цагаачлал болон хүн амын шилжилт хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлэх.

- 10.а. Дэлхийн Худалдааны Байгууллагын гэрээ хэлэлцээргийн дагуу хөгжиж байгаа орнууд, ялангуяа хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад ялгавартай, тусгай нөхцөл баримтлах зарчмыг хэрэгжүүлэх.
- 10.б. Хөгжлийн албан ёсны тусламж, санхүүгийн урсгал, гадаад шууд хөрөнгө оруулалтыг дэмжих, ялангуяа хамгийн хэрэгцээтэй байгаа, тухайлбал Африкийн орнууд, хамгийн буурай хөгжилтэй орнууд, далайд гарцгүй хөгжиж байгаа орнууд, арлын хөгжиж байгаа жижиг орнуудад тэдгээрийн үндэсний төлөвлөгөө, хөтөлбөрүүдийг харгалзан дэмжлэг үзүүлэх.
- 10.в. 2030 он гэхэд цагаачдын мөнгөн гуйвуулгын хураамжийг 3-н хувиас доош болгох, 5-аас дээш хувийн хураамжтай гуйвуулгын үйл ажиллагааг устгах.

This image shows a full page of a document template designed for handwritten notes or essays. It features approximately 28 evenly spaced, thin grey horizontal lines extending across the entire width of the page. The margins are consistent on all sides, providing ample space for writing. There are no pre-printed questions, headings, or other markings on the page.

Эх сурвалж: Ж.Э.Штиглиц, Нобелийн шагналт эдийн засагч [The Price of Inequity: How Today's Divided Sociert Endeangers Our Future], 2012 он.

Зорилго 11

Хот, суурин газруудын тэгш, хүртээмжтэй, аюулгүй, тогтвортой хөгжлийг дэмжих.

- 11.1. 2030 он гэхэд бүх нийтээр зохистой, аюулгүй, хямд орон сууц болон үндсэн үйлчилгээнд хамрагдах, ядуу хүмүүс амьдардаг хорооллын нөхцөлийг сайжруулах.
- 11.2. 2030 он гэхэд бүх нийтээр аюулгүй, хямд, хүртээмжтэй, тогтвортой тээврийн үйлчилгээнд хамрагдах, нийтийн тээврийг ихээхэн өргөжүүлэх аргаар замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг дээшлүүлэх, ингэхдээ эмзэг байдалд байгаа хүмүүс, эмэгтэйчүүд, хүүхэд, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн хэрэгцээ шаардлагад онцгой анхаарал хандуулах.
- 11.3. 2030 он гэхэд бүх улс орнуудад хүртээмжтэй, тогтвортой хотжуулалт, бүх нийтийн оролцоотой, цогц, тогтвортой хотын төлөвлөлт, менежментийг хэрэгжүүлэх.
- 11.4. Дэлхийн соёлын болон байгалийн өвийг хамгаалах, хадгалах хүчин чармайлтыг нэмэгдүүлэх.
- 11.5. 2030 он гэхэд гамшиг, тухайлбал усны холбоотой гамшгийн улмаас нас барсан, хохирсон хүмүүсийн тоо, дэлхийн нийт бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд үзүүлэх эдийн засгийн шууд хохирлыг ихээхэн бууруулах, ингэхдээ ядуу болон эмзэг байдалд байгаа хүмүүсийг хамгаалахад анхаарал хандуулах.

- 11.6. 2030 он гэхэд хотуудын байгаль орчинд үзүүлэх нэг хүн тутмын сөрөг нөлөөллийг бууруулах, агаарын чанар, хотын болон бусад хог хаягдлын менежментэд онцгой анхаарал хандуулах.
- 11.7.2030 он гэхэд бүх хүмүүст, ялангуяа эмэгтэйчүүд, хүүхэд, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст аюулгүй, хүртээмжтэй, ногоон болон олон нийтийн газарт нэвтрэх нөхцөлийг хангах.
- 11.а.Үндэсний, бүс нутгийн хөгжлийн төлөвлөлтийг сайжруулах замаар хот, хотжуулсан бүс болон хөдөө орон нутаг хоорондын эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчны эерэг холбоог бэхжүүлэх.
- 11.б.2020 он гэхэд Гамшгийн эрсдлийг бууруулах
Сэндайн 2015-2030 оны Хөтөлбөрийн хүрээнд гамшгийн эрсдлийн бүх түвшний менежментийг боловсруулан хэрэгжүүлэх, баталгаатай, нөөцийг үр ашигтай зарцуулдаг, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох чадвартай, гамшигт тэсвэртэй байх цогц бодлого, төлөвлөлтийг боловсруулан хэрэгжүүлдэг хот, суурингуудын тоог ихээхэн нэмэгдүүлэх.
- 11.в. Хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад орон нутгийн материалыг ашиглан баталгаатай, найдвартай байшин барилга барихад санхүүгийн болон техникийн тусламж үзүүлэх.

Зорилго 12

Хариуцлагатай, тогтвортой хэрэглээ болон үйлдвэрлэлийг дэмжих.

- 12.1. Тогтвортой Хэрэглээ, Үйлдвэрлэлийн 10 жилийн суурь хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх, хөгжингүй орнууд тэргүүлэх үүргийг хүлээж бүх орнууд холбогдох арга хэмжээ авах, ингэхдээ хөгжиж байгаа орнуудын хөгжлийн түвшин, чадавхийг харгалзах.
- 12.2. 2030 он гэхэд байгалийн нөөцийн тогтвортой менежмент, үр ашигтай ашиглалтыг нэвтрүүлэх.
- 12.3. 2030 он гэхэд нэг хүнд ноогдох дэлхийн хүнсний хаягдлыг бөөний болон хэрэглэгчийн түвшинд тэн хагасаар бууруулах, үйлдвэрлэл болон хангамжийн сүлжээний хүнсний алдагдал, ургацын дараах алдагдлыг багасгах.
- 12.4. 2020 он гэхэд олон улсын хэмжээнд тохиролцсоны дагуу химийн бодис болон хаягдлыг ашиглалтын бүх хугацаанд байгаль орчинд ээлтэй менежментээр хангах, тэдгээрийн хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах зорилгоор агаар, ус, хөрсөнд хаях явдлыг үлэмж багасгах.
- 12.5. 2030 он гэхэд хаягдлыг багасгах, эргэлтэд оруулах, дахин ашиглах замаар хаягдлын хэмжээг ихээхэн бууруулах.

- 12.6. Компаниуд, ялангуяа том болон үндэстэн дамнасан компаниудыг тогтвортой үйлдвэрлэлийн практикийг хэрэгжүүлэх, тайланд нөөцийн үр ашигтай ашиглалтын мэдээллийг тусгахыг дэмжих.
- 12.7. Үндэсний бодлого, тэргүүлэх чиглэлтэй уялдуулан төрийн тогтвортой худалдан авалтын практикийг хөгжүүлэх.
- 12.8. 2030 он гэхэд бүх нийтээр холбогдох мэдээлэл авах, тогтвортой хөгжлийн талаар мэдрэмжтэй байх, байгаль орчинтой зохицон орших нөхцөлийг хангах.
- 12.а. Хөгжиж байгаа орнуудыг илүү тогтвортой хэрэглээ, үйлдвэрлэлийн горимд шилжүүлэх зорилготой шинжлэх ухаан, технологийн чадавхийг бэхжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх.
- 12.б. Орон нутагт ажлын байр бий болгох, соёл болон үйлдвэрлэлийг дэмжих тогтвортой аялал жуулчлалын тогтвортой хөгжилд үзүүлэх нөлөөллийн хяналт шинжилгээний арга хэрэгслийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх.
- 12.в. Малтмалын түлшний үр ашиггүй тэтгэлгийг оновчтой болгох, үндэсний нөхцөл байдалтай уялдуулан зах зээлийн тэнцвэргүй байдлыг арилгах, татварын тогтолцоог шинэчлэх, ашиггүй тэтгэлгээс татгалзах замаар үр ашиггүй зарцуулалтыг бууруулах, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг харгалзах, ингэхдээ хөгжиж байгаа орнуудын онцгой нөхцөл байдал, хэрэгцээг анхаарах, ялангуяа ядуу болон эмзэг бүлгийнхний хамгаалалд сөргөөр үйлчлэх нөлөөллийг багасгах.

Тэмдэглэл

“Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төсөл, Нийслэлийн боловсрол соёлын газартай хамтран “Хоггүй сургууль-эко орчин” аянг өрнүүлж нийслэлийн 40 сургууль тус аянд хамрагджээ.

Уг аяны хүрээнд сургуулийн орчинд гарч буй хог хаягдлыг Эко клубын сурагчид ангилан ялгаж дахин боловсруулах үйлдвэрүүдэд нийлүүлсэнээр сургуулиудын “Эко сан”-д хуримтлал бий болгож байна.

Зорилго 13

Уур амьсгалын өөрчлөлт, түүний сөрөг нөлөөллийг багасгах арга хэмжээг яаралтай авах.

- 13.1. Бүх улс орны байгалийн гамшиг, уур амьсгалтай холбоотой гамшигтай тэмцэх, дасан зохицох чадавхийг бэхжүүлэх.
- 13.2. Үндэсний бодлого, стратеги, төлөвлөлтөд уур амьсгалын өөрчлөлттэй холбоотой асуудлыг тусгах.
- 13.3. Уур амьсгалын сөрөг нөлөөллийг бууруулах, дасан зохицох, эрт илрүүлэхэд чиглэгдсэн боловсрол, мэдрэмж, хүний болон институцийн чадавхийг дээшлүүлэх.
 - 13.а. 2020 он хүртэл жил тутам 100 тэрбум ам. долларыг бүх эх сурвалжаас дайчлах, түүнийг хөгжиж байгаа орнууд уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөллийг бууруулахад ил тод байдлаар зарцуулах зорилгоор Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Уур амьсгалын өөрчлөлтийн сүүрь Конвенцийн хүрээнд хөгжингүй орнуудын хүлээсэн үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлэх, Уур амьсгалын Ногоон Сангийн хөрөнгийг бүрдүүлж аль болох богино хугацаанд ажиллагаанд оруулах.
- 13.б. Хамгийн буурай хөгжилтэй орнууд, арлын хөгжиж байгаа жижиг орнуудын уур амьсгалын өөрчлөлттэй холбоотой үр дүнтэй төлөвлөлт,

менежментийн чадавхийг дээшлүүлэх механизмыг
бүрдүүлэх, ингэхдээ эмэгтэйчүүд, залуучууд, орон
нутгийн ард иргэдэд анхаарал хандуулах.

[illegible]

“Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төслөөс зохион байгуулж буй сургалтуудын нэг гол сэдэв нь “Уур амьсгалын өөрчлөлт” юм. Хүн төрөлхтөний өмнө тулгамдаж буй уг сэдвийн талаарх мэдээллийг 2016 оны 10-р сарын байдлаар төслийн зорилтот бүлгийн 20.150 хүнд хүргэжээ.

Зорилго 14

**Далай тэнгисийн нөөцийг хамгаалах,
нөөцийг тогтвортой хөгжилд зүй
зохистой ашиглах.**

- 14.1.2025 он гэхэд далай тэнгисийн бүх төрлийн бохирдол, тухайлбал хуурай газрын үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй хаягдал, далай тэнгисийн хог хаягдал, хүнсний хог хаягдал зэргээс сэргийлэх, бууруулах.
- 14.2.2020 он гэхэд далай тэнгис, эрэг орчмын экологийн тогтолцоонд учирч болзошгүй ихээхэн сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах, менежментээр хангах, далай тэнгисийн экологийн хувьд эрүүл, үйлдвэрлэлийн нөөцтэй уян хатан байдлыг дээшлүүлэх.
- 14.3.Далай тэнгисийн хүчлийн агуулгыг бууруулах асуудлыг шинжлэх ухааны бүх түвшний хамтын ажиллагааны замаар шийдвэрлэх.
- 14.4.2020 он гэхэд загас агнуурыг үр дүнтэй зохицуулах, хууль бус, бүртгэлгүй, зохицуулалтгүй, үлэмж хохирол, үр дагавартай загас агнуурын үйл ажиллагааг зогсоох, шинжлэх ухаанд суурилсан менежментийн төлөвлөлтийг нэвтрүүлэх, хамгийн богино хугацаанд загасны нөөцийг биологийн чадамжийн хэмжээнд хүртэл нөхөн сэргээх, тогтвортой байдлыг хангах.
- 14.5.2020 он гэхэд далай тэнгис, эрэг орчмын бүсийн 10-аас доошгүй хувийг үндэсний болон олон улсын хуулийн дагуу, шинжлэх ухааны дэвшилтэт мэдээлэлд үндэслэн хамгаалалтад авах.

- 14.6. 2020 он гэхэд загасны нөөцөд хохирол учруулах, нөөцийг хэт ашиглахад чиглэгдсэн загас агнуурын тэтгэмжийн зарим хэлбэрийг зогсоох, хууль бүс, бүртгэлгүй, зохицуулалтгүй агнуурын тэтгэмжийг устгах, ийм төрлийн тэтгэмж шинээр нэвтрүүлэхээс татгалзах, хөгжиж байгаа болон хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад тэтгэмж олгоход түсгай хөнгөлөлт, ялгавартай хандах зарчмыг баримтлах нь Дэлхийн Худалдааны Байгууллагын загас агнуурын хэлэлцээний салшгүй хэсэг болохыг хүлээн зөвшөөрөх.
- 14.7. 2030 он гэхэд хамгийн буурай хөгжилтэй орнууд, арлын хөгжиж байгаа жижиг орнуудын далай тэнгисийн нөөцийн тогтвортой ашиглалтын эдийн засгийн үр өгөөжийг загасны аж ахуй, аква тогтолцоо, аялал жуулчлалын тогтвортой менежментийг хэрэгжүүлэх замаар нэмэгдүүлэх.
- 14.а.Хөгжиж байгаа орнууд, ялангуяа хамгийн буурай хөгжилтэй орнууд, арлын хөгжиж байгаа жижиг орнуудын хөгжилд далай тэнгисийн экологийн эрүүл байдал, далай тэнгисийн биологийн олон янз байдлын оруулж буй хувь нэмрийг нэмэгдүүлэх зорилгоор Засгийн газар хоорондын далай тэнгисийн комиссийн Далай, тэнгисийн Технологийг шилжүүлэх шалгуур, үзүүлэлт, Удирдамжийг үндэслэн шинжлэх ухааны мэдлэг, эрдэм шинжилгээ судалгааны чадавхийг нэмэгдүүлэх, далай тэнгисийн технологийг шилжүүлэх нөхцөлийг хангах.
- 14.б.Загас агнуурын жижиг нэгжүүдэд далай тэнгисийн нөөц болон зах зээлд нэвтрэх боломж олгох.
- 14.в.Олон улсын хууль, далай тэнгисийг хамгаалах, түүний нөөцийг тогтвортой ашиглах эрх зүйн үндэс болсон Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Далайн эрх зүйн байдлын тухай Конвенци, конвенцийн “Бидний хүсэн мөрөөдөж буй ирээдүй” хэмээх 158 дугаар заалтыг хэрэгжүүлэх, далай тэнгисийг хамгаалах, түүний нөөцийг тогтвортой ашиглах явдлыг бэхжүүлэх.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Эх сурвалж: Монгол орны усны нөөцийн
хамгаалалт, ашиглалтын байдал, УАГ, 2011 он.

Зорилго 15

Хуурай газрын экологийн системийг хамгаалах, нөхөн сэргээх, зүй зохистой ашиглах, ойн нөөцийн тогтвортой байдлыг хангах, цөлжилттэй тэмцэх, газрын доройтлыг бууруулах, биологийн олон янз байдлыг мөхөж устахаас сэргийлэх.

- 15.1.2020 он гэхэд хуурай газрын цэнгэг усны экологийн тогтолцоо, түүний үйлчилгээ, тухайлбал ой, намаг балчиг, уулс, хуурайшилттай газрыг олон улсын гэрээний хүрээнд хүлээсэн үүргийн дагуу хамгаалах, нөхөн сэргээх, тогтвортой ашиглах.
- 15.2.2020 он гэхэд бүх төрлийн ойн тогтвортой менежментийг хэрэгжүүлэх, ой устгахыг зогсоох, доройтсон ойг нөхөн сэргээх, дэлхий дахинд ойжуулах, ойг нөхөн сэргээх үйл ажиллагааг үлэмж нэмэгдүүлэх.
- 15.3. 2030 он гэхэд цөлжилттэй тэмцэх, цөлжилт, ган, үерийн улмаас доройтсон газар, хөрсийг нөхөн сэргээх, дэлхийд газрын доройтлыг зогсоох нөхцөлийг бүрдүүлэх.
- 15.4.2030 он гэхэд уулын экологийн тогтолцоо, түүний биологийн олон янз байдлыг хадгалах, тогтвортой хөгжилд хувь нэмэр оруулах чухал чадавхийг нэмэгдүүлэх.

- 15.5.Тойрон байгаа орчны доройтлыг бууруулах нэн яаралтай, өргөн арга хэмжээ авах, биологийн олон янз байдал устгахыг зогсоох, устгах аюултай амьтан, ургамлын зүйл аймгийг хамгаалах, сэргийлэх нөхцөлийг 2020 он гэхэд хангах.
- 15.6. Олон улсын хэмжээнд тохиролцсоны дагуу генетикийн нөөцийг ашигласны үр шимийг шударга, тэгш хүртэх, эдгээр нөөцийг тэгш ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлэх.
- 15.7.Хамгаалалтад байгаа амьтан, ургамлын зүйл аймгийг хууль бусаар агнах, ашиглах, тээвэрлэхийг зогсоох яаралтай арга хэмжээ авах, байгалийн хууль бүс бүтээгдэхүүний хэрэгцээ, хангалтын асуудлыг шийдвэрлэх.
- 15.8.2020 он гэхэд хуурай газар, усны экологийн тогтолцоонд гадны харш зүйл, аймаг нэвтрэх боломж, сөрөг үр дагаврыг үлэмж бууруулах, сэргийлэх арга хэмжээ авах, тэргүүлэх зүйл аймгийг хамгаалах.
- 15.9.2020 он гэхэд үндэсний, орон нутгийн төлөвлөлт, хөгжлийн явц, ядуурлыг бууруулах стратеги, тооцоонд экологийн тогтолцоо, биологийн олон янз байдлын үнэлгээг тусгах.
- 15.а.Экологийн тогтолцоо, биологийн олон янз байдлын хамгаалал, тогтвортой ашиглалтын санхүүгийн нөөцийг бүх эх сурвалжаас дайчлах, үлэмж нэмэгдүүлэх.
- 15.б.Ойн тогтвортой менежментийн санхүүжилтийг бүх эх сурвалжаас, бүх түвшинд ихээхэн дайчлах, хөгжиж байгаа орнуудад ийм төрлийн менежментийг нэвтрүүлэх, ой хамгаалал болон дахин ойжуулах хөшүүрэг олгох.
- 15.в.Орон нутгийн ард иргэдийн тогтвортой амьжиргааны боломжийг хангах замаар хамгаалалтад байгаа амьтан, ургамлын зүйл аймгийг хууль бусаар ангах, ашиглах, тээвэрлэхтэй тэмцэх хүчин чармайлтыг дэлхий дахинд дэмжих.

[illegible]

“Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төслийн хүрээнд Архангай аймгийн Тариат сумын дунд сургуулийн хэрэгжүүлж буй “Тариат бидний бахархал” зорилтот төслөөр хөтөч сурагчид сумын иргэдэд бэлчээрийн даац, ойн нөөц, усны менежментийн талаар мэдээллийг түгээж байна. Энэхүү ажилд сурагчдын эцэг эхчүүд, сумын захиргаа идэвхитэй хамтран ажиллаж байна.

Зорилго 16

Амгалан тайван, бүх нийтийн оролцоог хангасан хууль ёст тогтвортой хөгжлийн нийгмийг бүрдүүлж, үр нөлөөтэй, хариуцлагатай, оролцоо бүхий чадварлаг институцийг бүх шатанд бий болгох.

- 16.1. Хүчирхийллийн бүх хэлбэр, түүнээс үүдэлтэй нас баралт, эндэгдлийн түвшинг дэлхий дахинд үлэмж бууруулах.
- 16.2. Хүүхдийн эсрэг дарангуйлал, хүүхдийн мөлжлөг, хууль бус наймаа, хүчирхийллийн бүх хэлбэр, хүүхдийг тарчлан зовоох явдлыг зогсоох.
- 16.3. Үндэсний, олон улсын түвшинд хуулийг дээдлэх, бүх нийтээр шударга шүүхэд хамрагдах нөхцөлийг бэхжүүлэх.
- 16.4. 2030 он гэхэд санхүүгийн болон зэвсгийн хууль бус гүйлгээг үлэмж бууруулах, хулгайлагдсан актив хөрөнгийг илрүүлэх, буцааж өгөх явдлыг бэхжүүлэх, зохион байгуулалттай гэмт хэргийн бүх хэлбэртэй тэмцэх.
- 16.5. Авлига, хээл хахуулийн бүх хэлбэрийг үлэмж бууруулах.
- 16.6. Үр нөлөөтэй, хариуцлагатай, оролцоо бүхий чадварлаг институцийг бүх шатанд бий болгох.

- 16.7.Нийгмийн бүх давхаргын төлөөллийн оролцоотой, хариуцлагатай шийдвэр гаргах тогтолцоог бүх шатанд нэвтрүүлэх.
- 16.8.Дэлхий дахины засаглалын байгууллагуудад хөгжиж байгаа орнуудын оролцоог өргөжүүлэн бэхжүүлэх.
- 16.9.2030 он гэхэд бүх нийтээр хууль ёсны баримт бичиг, тухайлбал төрсний гэрчилгээтэй болох.
- 16.10.Үндэсний хууль тогтоомж, олон улсын гэрээний дагуу олон нийтийн мэдээлэлд хамрагдах эрх, үндсэн эрх чөлөөг хамгаалах.
- 16.а.Олон улсын хамтын ажиллагааны шугамаар үндэсний, ялангуяа хөгжиж байгаа орнуудын холбогдох институцийн чадавхийг бүх түвшинд бэхжүүлэх, хүчирхийллээс сэргийлэх, терроризм, гэмт хэрэгтэй тэмцэх.
- 16.б.Тогтвортой хөгжлийн ялгаварлан гадуурхах үзэлгүй хууль, бодлогыг хөгжүүлэн мөрдөх.

Тэмдэглэл

“Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төсөл ТХБ-ын үзэл санааг улс даяар түгээх үйл явцад олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл чухал үүрэгтэйг онцолж байна. Иймд салбарын ажилтнууд, сэтгүүлчдийн мэдлэг, ур чадварыг сайжруулах, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан олон нийтэд ТХ, НХ, ТХБ-ын үзэл санааг хүргэх арга хэрэгсэлүүдийг танилцуулж байна.

Зорилго 17

**Тогтвортой хөгжлийн төлөөх дэлхий
нийтийн түншлэлийг эрчимжүүлж,
хэрэгжүүлэх арга механизмыг
бүрдүүлэх**

- 17.1.Татвар болон бусад орлогыг хураах дотоодын чадавхийг сайжруулах зорилгоор дотоодын нөөцийг дайчлах боломжийг нэмэгдүүлэх, ингэхдээ хөгжиж буй орнуудад олон улсын хамтын ажиллагааны шугамаар дэмжлэг үзүүлэх.
- 17.2.Хөгжингүй орнууд Хөгжлийн албан ёсны тусламжийн хүрээнд хүлээсэн үүрэг амлалтаа бүрэн биелүүлэх, тухайлбал хөгжингүй олон орнууд үндэсний нийт орлогын (ҮНО) 0.7 хувийг Хөгжлийн албан ёсны тусламжийн шугамаар хөгжиж байгаа орнуудад, ҮНО-ын 0.15-0.20 хувийг хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад хандивлах, хөгжлийн тусламж олгогч орнууд ҮНО-ын 0.20 доошгүй хувийг хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад хандивлах зорилт дэвшүүлэхийг дэмжих.
- 17.3.Олон төрлийн эх сурвалжаас хөгжиж байгаа орнуудад нэмэгдэл санхүүгийн нөөц дайчлах.
- 17.4.Өр барагдуулах санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх, өрийг хөнгөлөх, өрийн бүтцийг өөрчлөхөд чиглэгдсэн зохицуулалттай бодлогоор хөгжиж буй орнуудын өрийн урт хугацааны тогтвортой байдлыг хангахад

дэмжлэг үзүүлэх, их хэмжээний гадаад өртэй орнуудын өрийн ачааллыг хөнгөлөх асуудлыг шийдвэрлэх.

- 17.5. Хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад хөрөнгө оруулах урамшууллын дэглэмийг боловсруулж хэрэгжүүлэх.

Технологи

- 17.6. Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн Өмнөд-Умард, Өмнөд-Өмнөд, бүс нутгийн гурвалжин болон олон улсын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, харилцан тохирсон нөхцөлөөр, тухайлбал өнөөгийн механизмд зохицуулалт хийх, Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын түвшинд, технологийг хөгжүүлэх дэлхий дахины механизмын шугамаар мэдлэг хуваалцах нөхцөлийг сайжруулах.

- 17.7. Хөгжиж байгаа орнуудад байгаль орчинд ээлтэй технологийг боловсруулах, шилжүүлэх, түгээхэд хөнгөлөлт үзүүлэх, тохиролцсон ёсоор концесс болон хөнгөлөлттэй нөхцөл бий болгоход дэмжлэг үзүүлэх.

- 17.8. 2017 он гэхэд хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудын технологийн сан, шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн чадавхийг бүрэн ажиллагаанд оруулах, мэдээлэл, холбооны зэрэг өндөр үр бүтээмжтэй технологийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэх.

Чадавхийг бэхжүүлэх

- 17.9. Өмнөд-Умард, Өмнөд-Өмнөд, бүс нутгийн гурвалжин хамтын ажиллагааны шугамаар хөгжиж байгаа орнуудын Тогтвортой Хөгжлийн бүх зорилтуудыг хэрэгжүүлэх үндэсний төлөвлөгөөнд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор үр бүтээмжтэй, зорилтот чадавхийг бэхжүүлэхэд чиглэгдсэн олон улсын дэмжлэгийг өргөжүүлэх.

Худалдаа

- 17.10. Дэлхийн Худалдааны Байгууллагын харъяанд, түүний Дохагийн Хөгжлийн Хөтөлбөрийн хүрээнд хэлэлцээ хийх шугамаар бүх нийтийг хамарсан, дүрэмд суурилсан, нээлттэй, ялгаварчилгүй, шудрага олон талт худалдааны тогтолцоог хөгжүүлэх.

- 17.11.Хөгжиж байгаа орнуудын экспортыг үлэмж нэмэгдүүлэх, тухайлбал 2020 он гэхэд хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудын дэлхийн экспортод эзлэх хувийг нэг дахин өсгөх зорилго тавих.
- 17.12.Дэлхийн Худалдааны Байгууллагын шийдвэрээр хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудад татвар, квотоос чөлөөт зах зээлд нэвтрэх хугацаа олгох, ингэхдээ хамгийн буурай хөгжилтэй орнуудын импортод үүсэл гарлын давуу, ил тод, хялбар байх эрх олгох, зах зээлд нэвтрэхэд хувь нэмэр оруулах.

Тогтолцооны асуудлууд

Бодлого, институцийн уялдаа холбоо

- 17.13. Бодлогын зохицуулалт, уялдаа холбоог хангах замаар дэлхийн макро эдийн засгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэх.
- 17.14.Тогтвортой хөгжлийн бодлогын уялдаа холбоог бэхжүүлэх.
- 17.15.Улс орнуудын ядуурлыг бууруулах, тогтвортой хөгжлийн бодлогыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх бодлогын орон зай, удирдлагыг хүндэтгэх.

Олон талт оролцогчдын түншлэл

- 17.16.Тогтвортой Хөгжлийн Дэлхий Дахины Түншлэлийг бэхжүүлэх, мэдлэг, туршлага, технологи, санхүүгийн нөөцийг дайчлах, хуваалцах олон талт оролцогчдын түншлэлийг дэмжих, Тогтвортой Хөгжлийн Зорилтуудыг бүх улс орон, ялангуяа хөгжиж байгаа орнуудад хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх.
- 17.17.Төр засгийн байгууллага, төр засаг, хувийн хэвшил, иргэний нийгэм хоорондын түншлэлийг дэмжин хөгжүүлэх, түншлэлийн стратегийн туршлага, нөөц боломжийг ашиглах.

Мэдээ мэдээлэл, хяналт шинжилгээ, тайлагнах зарчим

- 17.18. 2020 гэхэд хөгжиж байгаа орнууд, тухайлбал хамгийн буурай хөгжилтэй болон арлын хөгжиж байгаа жижиг орнуудын чадавхийг бэхжүүлэхэд үзүүлэх дэмжлэгийг нэмэгдүүлэх, орлого, хүйс, нас, арьс өнгө, гарал, цагаачлалын статус, хөгжлийн бэрхшээл, газар зүйн байршил зэрэг үндэсний хэмжээнд холбогдол бүхий

үзүүлэлтээр хэмжигдсэн өндөр чанартай, цагаа олсон, баталгаатай мэдээллээр хангах боломжийг үлэмж нэмэгдүүлэх.

- 17.19. 2030 он гэхэд тогтвортой хөгжлийн дэвшлийг үнэлэх үзүүлэлтийг өнөөгийн санаачилгуудад үндэслэн боловсруулах, ингэснээр дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлтөд нэмэр оруулах, хөгжиж байгаа орнуудын статистикийн чадавхийг бэхжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх.

Тэмдэглэл

This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It consists of approximately 20 horizontal rows. Each row is defined by two parallel dotted lines, one above and one below the writing area, providing a guide for letter height and placement. The background is plain white, and there are no other markings or text on the page.

“Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” төсөл Тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлж буй Монгол улсын туршлагыг олон улсад түгээн дэлгэрүүлэх, бусад орны туршлагаас суралцах, шинэ шийдэл арга замыг нэвтрүүлэх зорилгоор НҮБ-ын “Sustainable development solution networking” (“Тогтвортой хөгжлийн шийдлийн сүлжээ”) сүлжээнд гишүүнээр элслээ.

ЭХ СУРВАЛЖ

Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development
(Эх дэлхийгээ шинэчлье: Тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөр - 2030) эх текстийг (<https://sustainabledevelopment.un.org>) НҮБХХ-ийн албан бус орчуулгатай харьцуулна үү.

ГЭРЭЛ ЗУРАГ, ЗУРАГ:

Зорилт 1, <http://www.mass.mn/n/42982>

Зорилт 2, *Ерөөгийн намар*, Н.Баттулга

Зорилт 3, *Гэрэлтэй - Өрхийн эрүүл мэндийн төв*

Зорилт 4, *Бага ангийнхан*, Архангай аймгийн Эрдэнэбулган сумын 4-р сургууль, Г.Ёндонжамц

Зорилт 5, *Байгаль дах сургалт*, Хустайн цогцолбор газар, А.Энхжаргал

Зорилт 6, *Баянтоорой*, Б.Эрдэнэчимэг

Зорилт 7, *Хустайн нурууны БЦГ-ын хамгаалалтын захиргааны байр*, Б.Эрдэнэчимэг

Зорилт 8, *Малчдын бүлгийн сургалт*, Б.Эрдэнэчимэг

Зорилт 9, *Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр*,
<http://www.ord.mn/index.php?newsid=2524>

Зорилт 10, *Өмнөд Африкийн агаарын зураг*, Жонни Миллер, Эх сурвалж: <http://www.spiegel.de>

Зорилт 11, *Улаанбаатар – Зайсангийн ам*, Б.Эрдэнэчимэг

Зорилт 12, *Эрдэнэт – Эрдмийт ХХК*, Б.Эрдэнэчимэг

Зорилт 13, *Алтайн өвөр говь*, Б.Эрдэнэчимэг

Зорилт 14, *Гүн нуур*, Н.Баттулга

Зорилт 15, *Хорго-Тэрхийн БЦГ*, Б.Эрдэнэчимэг

Зорилт 16, *Хэвлэл мэдээллийн ТХБ, ТХ, НХ-ийн сургагч багш нарын сургалт*, Б.Эрдэнэчимэг

Зорилт 17, <http://www.shcnskids.com>

Тогтвортой хөгжлийн боловсрол төсөл

Санхүүжүүлэгч: Швейцарын Хөгжлийн Агентлаг,

Монгол Улсын Засгийн газар

Хэрэгжүүлэгч: Германы олон улсын хамтын ажиллагааны нийгэмлэг (ГОУХАН/GIZ), Шведийн Упсалагийн Их сургууль, Швейцарийн Олон улсын боловсролын хамтын ажиллагааны хүрээлэн (ОУБХАХ/IZB)

ХАМТРАН ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТҮНШҮҮД: БОАЖЯ, БСШУСЯ

Хэрэгжих хугацаа: 2015-2017 он (1-р үе шат)

ХАМРАХ НУТАГ: Монгол улсын хэмжээнд

Зорилтот бүлгүүд: Сурагчид, багш нар, эцэг эхчүүд, олон нийт, их дээд сургуулиуд, иргэний нийгмийн байгууллагууд, хувийн хэвшил

Зорилго: Тогтвортой хөгжлийн боловсролын үзэл санаа, ойлголтыг Монгол улсын боловсролын тогтолцоонд нэвтрүүлэхийн зэрэгцээ, тогтвортой хөгжил, ногоон хөгжлийн таатай (институцийн, эрх зүйн, зохион байгуулалтын) орчинг бүрдүүлнэ.

Хүлээгдэж буй үр дүн:

1. Тогтвортой хөгжлийн үзэл санааг ерөнхий боловсролын 628 сургуулийн сургалтын хөтөлбөрт тусгаж, шинэчлэх,
2. Олон нийт болон шийдвэр гаргагч нарт тогтвортой хөгжлийн боловсрол, тогтвортой хөгжил, ногоон хөгжлийн талаарх мэдээлэл, мэдлэг, үзэл санааг хүргэж, төсөлд хамрагдсан аж ахуйн нэгж, компани, байгууллагууд байгаль орчны удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлж, ISO 14001 баталгаажуулалт хийлгэнэ.

Хаяг: Мидтаун оффис, 4-р давхар, Энх тайвны өргөн чөлөө 15/2, Олимпийн гудамж, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, Монгол улс, Утас: +976 75770989; +976 99900765;

